

10 років Центру наукових досліджень: підсумки/

Володимир Міщенко

Директор Центру наукових досліджень
Національного банку України,
доктор економічних наук, професор

Наукові дослідження в системі Національного банку: основні здобутки за 10 років

Відповідно до сучасних світових стандартів організації діяльності центральних банків у Національному банку України функціонує науковий підрозділ – Центр наукових досліджень. Його місією є наукове за-

безпечення виконання функцій Національного банку України та основних напрямів розвитку вітчизняної фінансової системи. У квітні 2013 року виповнюється 10 років із дня його заснування. Про витоки створення підрозділу, здобутки та перспективи розвитку йдеться в статті директора Центру наукових досліджень, який успішно очолює його з 2005 року.

Також у цьому номері журналу пропонуємо увазі читачів добірку наукових та аналітичних статей працівників Центру.

Наукові дослідження центральних банків є важливим напрямом їх діяльності. Відповідно до кращих світових стандартів функціонування центральних банків сучасна організаційна структура Національного банку України забезпечує здійснення всіх видів досліджень, необхідних для забезпечення аналітичного та фундаментального підґрунтя прийняття управлінських рішень та ефективної реалізації всіх визначених чинним законодавством завдань.

Економічні дослідження в Національному банку України здійснює Генеральний економічний департамент. Вузкоспеціалізовані поточні та прикладні дослідження за всіма напрямками діяльності Національного банку виконуються в усіх його ключових підрозділах: Генеральному департаменті грошово-кредитної політики, Генеральному департаменті регулювання грошового обігу, Генеральному департаменті банківського нагляду, Генеральному департаменті інформаційних технологій та платіжних систем, департаменті нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду, департаменті бухгалтерського обліку, департаменті фінансового моніторингу, Банкотно-монетному дворі та інших.

Фундаментальні наукові дослід-

ження Національного банку курирує Центр наукових досліджень (надалі – Центр), який здійснює їх безпосередньо, а також координує цю роботу в Університеті банківської справи Національного банку України.

МІСІЯ ТА ФУНКЦІЇ ЦЕНТРУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Центр створено 30 квітня 2003 року рішенням Правління Національного банку. Його першим директором став кандидат економічних наук Олександр Кіреєв, який очолював Центр до березня 2005 року.

Місією Центру є наукове забезпечення виконання функцій Національного банку України та основних напрямів розвитку вітчизняної фінансової системи. Основні функції полягають у:

- проведенні наукових досліджень, спрямованих на отримання і використання нових знань для підвищення ефективності виконання функцій Національного банку України, діяльності фінансової системи країни, зокрема банківської;

- організації, підготовці та проведенні наукових конференцій, семінарів, круглих столів з актуальних питань розвитку фінансової системи України;

- координації та контролі за проведенням наукових досліджень у системі Національного банку України відповідно до Єдиного тематичного плану наукових досліджень Національного банку України (надалі – Єдиний тематичний план наукових досліджень, Єдиний тематичний план);

- встановленні та розвитку зв'язків із національними й іноземними науково-дослідними установами з метою обміну та впровадження перелогового досвіду;

- підготовці та публікації результатів проведених досліджень.

На ефективну реалізацію покладеної місії та функцій Центру спрямована робота трьох його відділів.

1. Відділ досліджень грошово-кредитної політики та міжнародних валютно-кредитних відносин. Проводить дослідження теоретичних засад і прикладних питань розвитку грошового обігу та грошово-кредитної політики, вивчає зарубіжний досвід діяльності центральних банків з питань, що належать до переліку тем у рамках Єдиного тематичного плану наукових досліджень і доручень керівництва НБУ.

2. Відділ досліджень фінансово-банківської системи. Проводить дослідження теоретичних засад і прикладних питань щодо розвитку фінансового сектору України та підвищення

його стабільності, макропруденційної політики, ефективності регулювання та нагляду, забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Вивчає зарубіжний досвід діяльності банківських і небанківських фінансових установ, особливості їх регулювання та інші питання, які належать до тем Єдиного тематичного плану наукових досліджень і доручень керівництва НБУ.

3. Організаційно-плановий відділ. Здійснює організаційне забезпечення діяльності Центру, зокрема, забезпечує формування та контроль за виконанням Єдиного тематичного плану і доручень керівництва НБУ, відповідає за підготовку та проведення наукових конференцій, круглих столів та інших заходів науково-дослідного спрямування, розміщення на Офіційному сайті НБУ та друк продукції Центру тощо.

ВИТОКИ СТВОРЕННЯ

Повертаючись до витоків створення Центру наукових досліджень, необхідно зазначити, що його наявність в організаційній структурі Національного банку України відповідає найкращому світовому досвіду. Наукові підрозділи (центри, інститути) функціонують у центральних банках Японії, Німеччини, Великобританії, Чехії, Фінляндії, Франції, Південної Кореї та багатьох інших країн.

В Україні необхідність створення Центру наукових досліджень Національного банку була зумовлена тим, що на той час поза увагою та функціональними обов'язками департаментів НБУ знаходилася ціла низка функцій, а саме: дослідження теорії грошей, кредиту, грошово-кредитної політики. Крім того, активізація інтеграційних процесів у фінансовому секторі, зокрема завдяки євроінтеграційному курсу та прогресу в переговорному процесі щодо вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ), лібералізація доступу іноземного капіталу в Україну, створення сприятливих умов ведення бізнесу, спонукали до вивчення світового досвіду та опрацювання пропозицій щодо можливих напрямів розвитку банківської системи. У цьому контексті досліджувалися питання визначення можливих результатів для банківської системи і фінансового сектору в цілому від вступу України до СОТ та ключові питання реформування банківської системи України в кон-

тексті євроінтеграції. Також актуальними були питання щодо розвитку фінансових інструментів у зарубіжній практиці та можливості для їх застосування в Україні, споживчого, іпотечного кредитування, кредитування малого та середнього бізнесу, розвитку фондового ринку, безготівкових форм розрахунків, зміни у підходах до регулювання та нагляду за банківською системою тощо.

Таким чином, очевидною була необхідність у структурному підрозділі Національного банку, який би провів глибокі дослідження теорії, практики банківської справи та зарубіжного досвіду з актуальних питань на замовлення департаментів центрального банку.

Як засвідчила практика, створення окремого наукового підрозділу в Національному банку відповідало потребам часу. Вже протягом першого року роботи від провідних департаментів надійшло 62 пропозиції-замовлення на проведення досліджень. З огляду на широке коло питань при формуванні кадрового складу Центру основний акцент було зроблено на універсальності фахівців, тобто їх спроможності забезпечити виконання розробок з різних питань, що належать до компетенції кожного відділу, розумінні практичних проблем банківської системи, вмінні самостійно здійснювати наукові дослідження та узагальнювати їх результати (наявність наукового ступеня, знання іноземних мов).

Нині в Центрі працює 21 співробітник, із них 1 доктор і 10 кандидатів економічних та один — юридичних наук. Слід зазначити, що фахівці Центру активно взаємодіють із представниками структурних підрозділів Націона-

льного банку України не лише під час проведення наукових досліджень, а й під час виконання доручень керівництва НБУ, участі в робочих засіданнях, семінарах, конференціях тощо. Крім цього, співробітники Центру входять до складу різних внутрішніх та міжвідомчих робочих груп.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Під час визначення тематики наукових досліджень їх замовники та виконавці мають дотримуватися окреслених пріоритетних напрямів, які формуються з урахуванням найактуальніших для банківської системи проблем та затверджуються Правлінням Національного банку на три роки. У 2008–2012 рр. пріоритетними напрямками наукових досліджень були такі:

- реабілітація фінансового сектору України в посткризовий період;
- підвищення прозорості грошово-кредитної політики Національного банку;
- розбудова ефективної системи регулювання та нагляду фінансового сектору, зокрема банківського;
- удосконалення грошового обігу в Україні і трансформація платіжних систем.

На 2013–2015 рр. Правлінням Національного банку затверджено такі пріоритетні напрями наукових досліджень:

- забезпечення суспільної підтримки діяльності Національного банку;
- визначення системних ризиків та їх вплив на фінансовий сектор України;

Центр бере активну участь в організації та роботі багатьох науково-практичних заходів. Засідання за круглим столом на тему: "Відновлення фінансової стійкості банківської системи України: антикризові заходи". Квітень 2009 року.

– макропруденційне регулювання та нагляд;

– удосконалення грошового обігу та розвиток платіжних систем, створених Національним банком.

Наукові дослідження в Національному банку виконуються на підставі щорічного Єдиного тематичного плану, в якому узагальнено теми, що здійснюються як на замовлення структурних підрозділів Національного банку, так і за ініціативою Центру. Виконавцями Єдиного тематичного плану є Центр наукових досліджень, Університет банківської справи Національного банку України. За потреби можливе виконання спеціальних наукових розробок зовнішніми науководослідними установами на замовлення Національного банку.

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОДУКТИ

Дослідницька діяльність є основним напрямом роботи Центру. Протягом 2005–2012 рр. у рамках Єдиного тематичного плану було опрацьовано 167 тем, із них на замовлення департаментів Національного банку – 128.

Формою представлення проведених досліджень є наукові звіти, аналітичні, інформаційні та доповідні записки, експертні висновки, монографії, статті, довідникові видання, методики, науково-методичні рекомендації та науково-аналітичні матеріали. Крім цього, продуктами Центру також є рецензії та відгуки на статті, автореферати дисертацій, а також виконання доручень керівництва НБУ.

У рамках пріоритетів наукових досліджень Національного банку України основними напрямками є проблеми та актуальні питання забезпечення грошово-кредитної політики, грошового обігу, стабільності фінансової системи та її подальшого розвитку, розбудови ефективної системи регулювання і нагляду за фінансовим сектором.

Зокрема, в Центрі було вперше започатковано вивчення проблем **забезпечення стабільності та надійності фінансової системи, зокрема банківського сектору**. За цим напрямом виконано наукові дослідження щодо:

- розробки організаційно-методичних підходів НБУ до формування системи оцінки фінансової стійкості;
- визначення переліку показників та методики розрахунку для про-

Фундаментальні наукові та інформаційно-аналітичні видання Центру з актуальних питань розвитку фінансового сектору.

ведення стрес-тестування;

– обґрунтування системи факторів для прогнозування динаміки індикаторів фінансової стабільності банківської системи;

– оптимізації моделей оцінки фінансової стійкості банківської системи.

За результатами проведених досліджень було напрацьовано теоретичну, методологічну базу та практичні підходи до оцінки і прогнозування фінансової стійкості банківської системи. З урахуванням світового досвіду підготовлено перший пілотний проект “Звіту про фінансову стійкість банківської системи”. У 2009–2010 рр. фахівці Центру брали участь у діяльності робочої групи зі складання Звіту про фінансову стійкість у рамках проекту НБУ – CIDA (Canadian International Development Agency – Канадське агентство з міжнародного розвитку). У результаті проведеної роботи у 2012 році було створено відповідний підрозділ – управління з питань фінансової стабільності, яке нині функціонує у складі департаменту економічної політики Національного банку.

У рамках зазначеного напрямку співробітниками Центру вивчаються також основні тенденції розвитку фінансового сектору України. Результати цього дослідження узагальнюються в аналітичному огляді “Тенденції розвитку фінансового сектору України”, в якому представлено основні статистичні показники розвитку банківського та небанківського секторів, фондового ринку та узагальнено можливі причини тих чи інших тенденцій розвитку окремих сегментів фінансового сектору. Зазначений огляд є постійним продуктом Центру.

З огляду на те, що європейська інтеграція, а також динамічний розви-

ток і поглиблення відносин між Україною та Європейським Союзом є пріоритетним вектором зовнішньої політики України, співробітниками Центру виконані дослідження щодо основних напрямів євроінтеграційного розвитку банківської системи України та перспектив упровадження в практичну діяльність банків вимог Базельського комітету з банківського нагляду.

На реалізацію пріоритетного напрямку досліджень щодо **вдосконалення грошового обігу та розвитку платіжних систем** Центром протягом 2006–2012 рр. виконано низку наукових праць, у яких розглянуто такі питання:

- оптимізації транспортних перевезень цінностей у системі Національного банку України;
- удосконалення методів прогнозування пропозиції готівки;
- удосконалення методичних і правових підходів щодо організації готівково-грошового обігу з метою забезпечення фінансової стійкості;
- удосконалення управління готівково-грошовим обігом України на сучасному етапі.

Крім того, виконано низку оперативних досліджень на замовлення Генерального департаменту регулювання грошового обігу та за дорученням керівництва НБУ, останніми з яких були аналітичні записки з проблем виведення готівки (національної та іноземної валюти) із позабанківського обігу, її включення до офіційного економічного обороту країни та вдосконалення номінального ряду банкнот і монет. Їх результати використовувалися робочими групами, до складу яких входили й фахівці Центру, зокрема, в групах із опрацювання Комплексної програми вдосконалення управління

готівково-грошовим обігом в Україні на 2011–2015 роки, з розроблення пропозицій щодо зменшення частки готівки в загальній структурі платіжних інструментів, при підготовці “Концепції вдосконалення організації роботи з готівкою в Україні на 2008–2012 рр.” та “Розробленні плану заходів щодо реалізації Стратегічної програми з удосконалення організації готівкового обігу в Україні на 2013–2018 роки”, а також при опрацюванні проєктів законодавчих актів, котрі регулюють функціонування платіжних систем і розвитку безготівкових розрахунків, прийнятих у 2012 році.

Особливе методологічне і практичне значення мало наукове дослідження, присвячене проблемі функціонування електронних грошей – “Світовий досвід та перспективи розвитку електронних грошей в Україні”. На основі узагальнення світового досвіду, зокрема США, країн – членів ЄС, Росії та Білорусі, фахівцями Центру було визначено перспективи запровадження та використання електронних грошей в Україні, вироблено пропозиції щодо нормативно-правового регулювання питань, пов’язаних із електронними грошима. Глибина та комплексність проведеного дослідження об’єктивно зумовили неабиякий інтерес до нього з боку науковців та практиків.

У контексті зазначеного напрямку у 2012 році за дорученням керівництва Національного банку України фахівцями Центру була опрацьована Стратегічна програма розвитку безготівкових роздрібних платежів в Україні на 2012–2014 рр. (схвалена постановою Правління НБУ від 14.06.2012 р. № 245). Ця програма спрямована на створення привабливого платіжного простору для широкого використання спеціальних платіжних засобів суб’єктами розрахунків під час здійснення безготівкових роздрібних платежів і розрахунків на території України та визначає:

- основні напрями розвитку національної платіжної системи;
- шляхи впровадження та методи використання технологій безготівкових роздрібних платежів тощо.

Ще одним важливим напрямом роботи є **актуальні проблеми грошово-кредитної політики**. За період діяльності Центру виконувалися дослідження з питань удосконалення координації грошово-кредитної та фіскальної політики, концептуальних засад запровадження таргету-

вання інфляції в Україні, прогнозування та управління ліквідністю банківської системи, аналізу дії трансмісійного механізму, міжнародного досвіду щодо стримування припливу короткострокових “гарячих грошей”, впливу валютного курсу на зовнішньоторговельний баланс, визначення умов і заходів, необхідних для запровадження більшої гнучкості валютного курсу, розроблення економетричних моделей курсоутворення та макроекономічних ефектів змін у курсовій динаміці, підвищення ролі процентної політики в регулюванні грошово-кредитного ринку, сучасних тенденцій та перспектив розвитку монетарної політики Національного банку України, шляхів удосконалення інструментів комунікаційної політики Національного банку, формування ринку довгострокових гривневих ресурсів тощо. Проведені дослідження сприяли поглибленню теоретичних, методичних і практичних аспектів грошово-кредитної політики, генеруванню ідей для вирішення нагальних проблем на основі вивчення світового досвіду.

Особливої уваги заслуговує напрям щодо **розбудови ефективної системи регулювання та нагляду за фінансовим сектором**. Центром було виконано низку наукових праць, присвячених зазначеній проблемі. З огляду на те, що субстандартні (subprime) кредити і механізм їх численного перепродажу лежали в основі розгортання нещодавньої світової фінансової кризи, було проведено наукове дослідження “Сек’юритизація іпотечних кредитів: теорія і практика”. Також співробітники Центру не залишили поза увагою питання похідних фінансових інструментів. Значної уваги науковці Центру також надали питанню стратегії роботи з проблемними активами банків. Зокрема, в 2009 році фахівцями відділу досліджень фінансово-банківської системи проведено круглий стіл за участі представників ключових департаментів Національного банку України, відомств і експертів Проекту ЄС “Посилення сектору фінансових послуг України”, за результатами якого були вироблені рекомендації щодо практики роботи з проблемними активами в Україні. У 2012 році на замовлення юридичного департаменту виконано наукове дослідження на тему “Стратегія роботи з проблемними активами банків”.

Враховуючи те, що однією з причин

руйнівних наслідків світової фінансової кризи для фінансових установ були недоліки в системі регулювання та нагляду за ними, науковцями Центру узагальнено актуальні світові тенденції щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором. При цьому основою для розроблення стратегії розвитку регулювання і нагляду за фінансовим сектором України мав би стати документ, який розкривав би стратегічне бачення щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні. З цієї метою за активної участі фахівців Центру розроблено документ з аналізу політики – “Консультації щодо підвищення ефективності регулювання та нагляду за фінансовим сектором в Україні” – Зелена книга.

Крім того, зважаючи на існування в Україні донедавна обмеженої практики щодо роботи з проблемними банками, за ініціативою Центру проведено наукове дослідження щодо управління активами та пасивами перехідного банку (bridge-bank). За результатами комплексного вивчення теоретичних і практичних засад управління активами та пасивами проблемних банків було підготовлено монографію “Bridge-bank як механізм роботи з нежиттєздатними банками”. Зауважу, що більшість результатів, узагальнених у цьому дослідженні, знайшли своє відображення в Законі України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”, який набув чинності 21.09.2012 р.

Єдиним тематичним планом також передбачено **проведення оперативних спеціалізованих досліджень на виконання доручень керівництва НБУ з проблемних питань удосконалення грошово-кредитної політики та розвитку банківської системи України**. Серед основних досліджених питань варто виокремити такі:

- удосконалення Офіційного інтернет-представництва НБУ;
- підвищення прозорості грошово-кредитної політики;
- удосконалення Основних засад грошово-кредитної політики, організаційної структури НБУ, валютної політики;
- зниження частки готівки в позабанківському обігу, диверсифікації складу міжнародних резервів, розроблення антикризових заходів;
- стимулювання кредитування економіки;
- розширення тематики освітніх

програм на каналі БТБ (Банківське телебачення);

- особливості надання державної підтримки позичальникам за іпотечними кредитами;

- захист прав споживачів фінансових послуг;

- підвищення рівня фінансової грамотності населення України;

- поліпшення інвестиційного клімату в Україні;

- проблеми, напрями та заходи розвитку безготівкових платежів в Україні та багато інших.

Результати зазначених оперативних досліджень стали науковою основою для прийняття управлінських рішень, обґрунтування законодавчих ініціатив Національного банку та генерування ідей для практичного впровадження робочими групами, що створювалися в Національному банку для вирішення окремих питань і виконання поставлених керівництвом завдань.

ПУБЛІКАЦІЇ

Більшість продуктів Центру – аналітичні і доповідні записки, наукові звіти, інформаційні матеріали, експертні висновки – є внутрішніми документами і призначені для користування керівництва та фахівців департаментів-замовників. Водночас значна частина наукових матеріалів публікується у вигляді науково-аналітичних матеріалів, монографій та наукових статей, частина з яких розміщена на Офіційному інтернет-представництві Національного банку в розділі “Публікації / Дослідницькі матеріали” (http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58373), а також опубліковані у “Віснику Національного банку України”. Основні з них представлені на паперових носіях (див. фото на стор. 5).

Серед публічних продуктів Центру наукових досліджень необхідно виокремити “Банківську енциклопедію” (автори – С.Г.Арбузов, Ю.В.Колобов, В.І.Мищенко, С.В.Науменкова), що вийшла друком у 2011 році. Це фундаментальне наукове видання, в якому представлено понад 700 основних категорій, понять і термінів, що використовуються у сучасній вітчизняній і зарубіжній банківській практиці та відображають основні напрями банківської діяльності, висвітлюють сутність і форми грошей та грошово-кредитних відносин, грошового обігу та грошово-

вого регулювання, валютних відносин, сучасні банківські технології, процеси та механізми здійснення банківських операцій, у тому числі операцій центрального банку, особливості організації банківської діяльності, банківського регулювання та нагляду, а також діяльність міжнародних фінансових організацій і досвід банківських систем зарубіжних країн. Енциклопедія здобула чимало позитивних відгуків фахівців фінансово-кредитних установ і науковців. На основі “Банківської енциклопедії” було створено “Глосарій банківської термінології”, який у рамках проекту підвищення фінансової грамотності розміщено на Офіційному інтернет-представництві Національного банку України.

Важливим внеском у реалізацію принципів прозорості і транспарентності діяльності центрального банку є монографія “Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін”, у якій висвітлено перспективи переходу Національного банку до нового режиму, що базується на цінній стабільності, та проблемні питання реалізації грошово-кредитної політики в Україні.

Варто акцентувати увагу на основному публічному продукті Центру – науково-аналітичних матеріалах, які мають високий попит серед практиків і наукової спільноти. У науковому контексті більшість із цих публікацій були в Україні розробками-піонерами. Наприклад, із таких питань, як іпотечне кредитування, оцінка фінансової стійкості банківської системи, координація грошово-кредитної та фіскальної політики, розвиток фондового ринку, європейської інтеграції банківської системи, ліквідності банківської системи, електронних грошей, монетарного трансмісійного механізму, гібридного капіталу, підходів до роботи з проблемними банками тощо.

У цілому за 10 років діяльності Центром було опубліковано понад 300 праць. Серед них 36 науково-аналітичних матеріалів, 8 монографій, банківська енциклопедія, словник банківської термінології, статті в провідних вітчизняних і зарубіжних виданнях.

СПІВПРАЦЯ

Важливим напрямом роботи Центру є участь у розробленні стратегічних документів уряду (стратегій, концепцій, програм). Серед ключових документів, до опрацювання

яких долучалися співробітники Центру, варто назвати “Стратегію реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг в Україні на 2012–2017 рр.” У рамках її опрацювання розроблено пропозиції щодо зміни структури та формату, зокрема до цього документа включено вимоги “Загальних принципів захисту прав споживачів фінансових послуг” Організації економічного розвитку та співробітництва (ОЕСР), які були розроблені з урахуванням наслідків останньої кризи. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.10.2012 р. № 867-р зазначену стратегію було схвалено.

Центр є відповідальним від Національного банку України за опрацювання проекту Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії розвитку фінансового сектору на період до 2018 року”. Слід зазначити, що Національний банк України послідовно відстоює позицію щодо необхідності розроблення Стратегії розвитку фінансового сектору України в цілому, а не окремих його складових (сегментів), що сприяє застосуванню системного (комплексного) підходу до вирішення проблем фінансового сектору України.

Фахівці Центру також брали участь у розробленні Стратегічної програми з удосконалення організації готівкового обігу, Стратегічної програми розвитку безготівкових роздрібних платежів, Комунікаційної політики Національного банку України щодо збирання і поширення статистичної інформації та публікацій, а також багатьох інших документів.

Важливою складовою роботи Центру наукових досліджень є *співпраця в рамках роботи внутрішніх і міжвідомчих робочих груп*, зокрема, серед останніх – участь у діяльності груп із підготовки та реалізації проекту Твіннінг (Twinning) “Посилення потенціалу Національного банку України через наближення до стандартів ЄС щодо діяльності центральних банків”, реалізації “Концепції вдосконалення організації роботи з готівкою України” та інших.

Також співробітники Центру брали активну участь у діяльності міжвідомчої робочої групи з розроблення та реалізації “Програми підвищення рівня фінансової грамотності населення України”. Зокрема, в рамках цієї діяльності Центром підготовлено

Засідання за круглим столом на тему: “Госпітальні банки: світовий досвід і можливості для України”, організатором якого був Центр наукових досліджень. Червень 2009 року.

аналітичні матеріали для керівництва НБУ щодо основних засад розроблення Стратегії (Програми) підвищення рівня фінансової грамотності населення України.

На особливу увагу заслуговує діяльність колективу співробітників Національного банку України, що забезпечує ефективне функціонування створеної при Раді вітчизняних та іноземних інвесторів тематичної робочої групи “Банківські та фінансові послуги”. До її складу увійшло керівництво і директори ключових департаментів Національного банку України. У ході цієї роботи у 2011–2012 рр. було підготовлено пропозиції щодо поліпшення інвестиційного клімату у фінансовому секторі України.

Робоча група розробила відповідні пропозиції. Зважаючи на актуальність цього завдання та з метою забезпечення ефективності діяльності тематичної робочої групи “Банківські та фінансові послуги”, Національний банк України й надалі продовжуватиме роботу щодо вироблення конкретних заходів сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій у фінансовому секторі України.

ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановою Правління НБУ “Про затвердження пріоритетних напрямів наукових досліджень Національного банку України на 2013–2015 роки” від 03.03.2012 р. № 73 було затверджено нові чотири напрями пріоритетних досліджень Національного банку, в рамках яких буде урештація робота Центру й Університету банківської справи Національ-

ного банку України щодо виконання Єдиного тематичного плану на 2013 рік. Планом передбачено виконання 24 наукових досліджень, із яких 15 будуть виконані Центром і 9 – Університетом банківської справи НБУ.

Зокрема, в рамках пріоритетного напрямку “Макропруденційне регулювання та нагляд” Центр зосередить свою увагу на дослідженні інструментів контрициклічного регулювання фінансового сектору, світового досвіду використання обов’язкових резервних вимог.

Одним із пріоритетних напрямів у 2013 році є “Визначення системних ризиків та їх вплив на фінансовий сектор України”, в рамках якого розпочато дослідження питань перспектив створення інституту фінансового омбудсмена, дедоларизації економіки України, розвитку інфраструктури та інструментів ринку деривативів в Україні. Буде підготовлено новий продукт – “Аналітичний огляд: тенденції розвитку фінансового сектору України”, що випускатиметься систематично. Крім цього, планується підготовка до друку двох монографій: “Інтеграційний розвиток банківської системи України” та “Концептуальні засади діяльності центрального банку”.

Пріоритетний напрям “Забезпечення суспільної підтримки діяльності Національного банку України” буде представлено дослідженнями світового досвіду щодо використання центральними банками інструментів комунікаційної політики, а також організації та проведення наукових досліджень у центральних банках. Актуальність останньої тематики продиктована вимогами часу щодо відповідності

досліджень світовим стандартам науково-дослідної діяльності центральних банків. У праці буде узагальнено досвід аналогічних іноземних підрозділів, вивчений фахівцями Центру під час робочих відряджень (Чехія, Франція, Нідерланди, Росія, Словаччина, Польща), а також матеріали аналітичних підрозділів центральних банків інших країн.

З метою реалізації пріоритетного напрямку наукових досліджень Національного банку “Удосконалення грошового обігу та розвиток платіжних систем, створених Національним банком”, у 2013 році Центром вивчаються питання, пов’язані з розвитком універсальних електронних платіжних засобів і приватними грошовими переказами. Крім зазначених тем, у Єдиному тематичному плані передбачено проведення спеціалізованих досліджень на виконання доручень керівництва НБУ з проблемних питань удосконалення грошово-кредитної політики та розвитку фінансової системи, а також здійснення наукового обґрунтування та експертизи законодавчих і нормативних документів за дорученням керівництва.

Таким чином, Центр наукових досліджень Національного банку України плідно здійснює покладену на нього місію щодо наукового забезпечення виконання функцій Національного банку України та основних напрямів розвитку вітчизняної фінансової системи. Для реалізації цієї місії й надалі виконуватимуться планові та оперативні дослідження з актуальних питань грошово-кредитної політики, макропруденційного регулювання та нагляду, розвитку фінансової системи України тощо. З метою підвищення ефективності своєї роботи Центр активно впроваджуватиме передовий досвід організації та проведення наукових досліджень у центральних банках інших країн світу. Найцікавіші результати роботи публікуватимуться для ознайомлення громадськості й обговорення. Функціонування Центру й надалі сприятиме не лише підтримці рішень Національного банку з основних напрямів його діяльності, а й підвищуватиме загальну поінформованість, фінансову грамотність населення та загальний рівень економічних і наукових дискусій у країні. Це, як свідчить світовий досвід, є важливим суспільним надбанням, яке продукує науковий підрозділ центрального банку. □